

MUHASEBENİN AMAÇLARINA ULAŞMADA MUHASEBENİN KURAMSAL YAPISINA BAĞLILIĞIN GEREĞİ VE ÖNEMİ

Prof.Dr. Özgül CEMALCILAR*

ÖZET

Muhasebenin fonksiyonlarının gerçekleştirilmesi sırasında, bir olayın muhasebeye konu olduğunun kabulünde işlemlerin kaydında, değerlemelerin yapılmasında, uygulama ilkelerinin ve standartlarının geliştirilmesinde muhasebenin kuramsal yapısı içindeki karşılıklı ilişkilerin göz ardı edilmemesi gerekir. Aksi durumda muhasebenin amaçlarına ulaşamaz ve muhasebenin varolma nedeni zedelenir.

ABSTRACT

The interrelationships within the conceptual framework of accounting should not be ignored when

- accounting functions are being realized
- recognizing an event as an topic of accounting
- recording transactions
- developing application principles and standards.

Otherwise, the objectives of accounting are not met, and existence purpose of accounting is damaged.

* Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

1.GİRİŞ

Muhasebenin nihai amacı ilgili tarafların kararlarında kullanabilecekleri bilgileri üretmek ve bu bilgileri kendilerine sunmaktır. İşletmenin içinde veya dışında olabilen bu ilgili taraflar gerçekte direkt olarak muhasebe ile ilgili değil, işletmenin nasıl yönetildiği ile ilgilidir. İlgili tarafların kararlarında rol oynayacak bilgiler temelde, işletmenin dönem sonunda ulaşılan finansal yapısının durumu, net faaliyet sonucunun yönü ve büyüklüğü, net faaliyet sonucunu oluşturan olayların türleri ve büyüklükleri bilgileridir; ancak bu bilgilerin yöneticilerin kararları sonucu oluşan mali karakterli işlemlerin, diğer bir ifade ile yöneticilerin başarımlarının (icraatının) sonucunu aksettiren bilgiler olduğu unutulmamalıdır. Muhasebe, bir işletmenin nasıl yöneltildiğinin göstergesidir. Bu bakımdan muhasebenin, muhasebe alanında çalışanlar için değil, işletmenin nasıl yönetildiğiyle ilgilenenler için var olduğu söylenebilir.

İlgili tarafların bilgi gereksinimlerini karşılayabilmesi için finansal tablolar ve raporlar aracılığı ile sunulan bu bilgilerin aranan bazı niteliklere sahip olması, finansal tablolarda özetlenen dönem içi mali nitelikli işlemlerin kaydı sırasında ve dönem sonu işlemlerinde (özellikle değerlendirme işlemlerinde) temel muhasebe kavramlarının, uygulama ilkelerinin ve standartların dikkate alınması ve uygulanan muhasebe politikalarının önceden kararlaştırılması gerekir. Bu aşamalar muhasebenin kuramsal çatısını oluşturur.

2.MUHASEBENİN KURAMSAL YAPISI

Ekonomik ve finansal değişime paralel olarak, muhasebe sistemi tarafından üretilmesi istenilen ilgili ve güvenilir bilgilere olan ihtiyacın artması ve çeşitlenmesi muhasebenin içinde kalacağı sınırları, çerçeveyi belirleyen bir kuramsal çatının oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Kuramsal yapı diye de ifade edebileceğimiz bu çatı aslında bir yapıya, bir anayasaya benzer. Bu yapının temel düzeylerini neden ve nasıl sorularının yanıtları oluşturur. Neden, amaçları; nasıl,

amaçlara ulaşmada temel alınacak kavramları ve onlara bağlı olarak uygulama ilkelerini ve standartları ifade eder.

İlgili tarafların gereksinimlerini belirlemek ve karşılamak muhasebenin amaçlarıdır ve muhasebenin kuramsal yapısının nedenini kapsayan birinci düzeyini teşkil eder. Bir olayı, muhasebe sisteminde kapsanacak muhasebeye konu bir olay olarak kabul etme ve kayda alma (recognize), ölçme ve raporlama süreçleri için açıklık getiren temel kavramların, bu kavramlara dayandırılan uygulama ilkelerinin ve standartların oluşturulması ve benimsenen muhasebe politikalarının belirlenmesi ise kuramsal yapının bu amaçlara nasıl ulaşılacağını gösteren diğer bir temel düzeyidir.

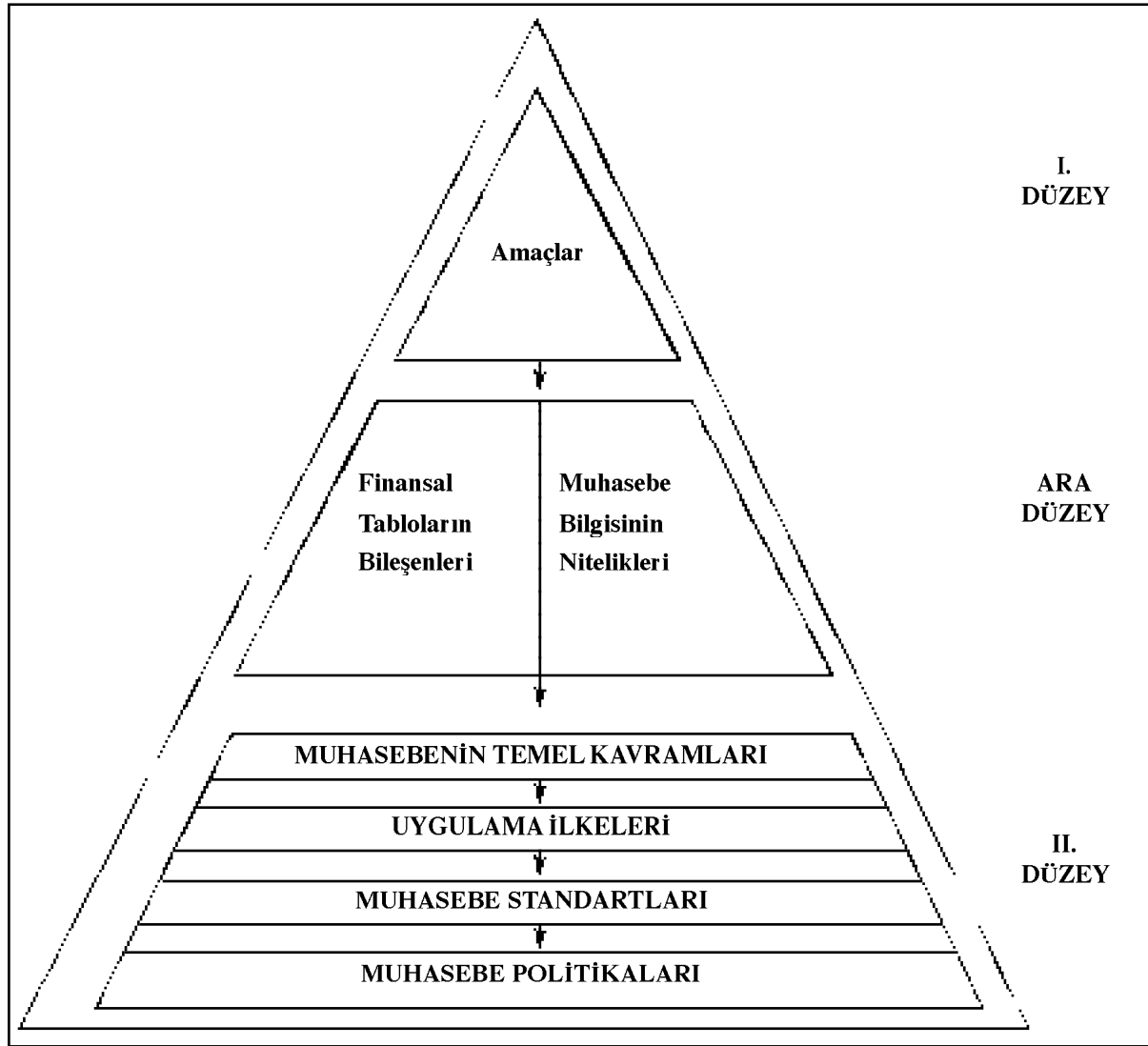
Bu iki düzey arasında, diğer bir ifade ile nedene ulaşmada nasıl'ı dikkate alan ve bu ulaşımın gerçekleşmesinde köprü fonksiyonu gören ara bir düzey gereklidir. Bu düzeyi, amaçları karşılayan bilgilerin sunulduğu finansal tablolar ve finansal tablolardaki (ve raporlardaki) bilgilerin sahip olması istenilen niteliksel özellikleri oluşturur. Burada söz konusu olan finansal tablolar genel amaçlı tablolardır ve bu tablolara çeşitli gruplara en düşük maliyetle mümkün olan en kullanışlı (faydalı) bilgiyi hazırlamak amaçlanmaktadır.

Bu bakımdan amaçlara ulaşmak için muhasebe bilgilerinin niteliksel özelliklerini bilmek, finansal tabloların ve finansal tablo bileşenlerinin tanımını doğru yapmak ve mali karakterli olayların muhasebe sisteminde hangilerinin, ne zaman, nasıl kayda alınacağını, ölçüleceğini ve raporlanacağını açıklayan temel kavramları, uygulama ilkelerini ve standartları geliştirmek ve uygulamak önemlidir.

Özetle kuramsal yapı, muhasebe uygulamasında anlamlı uygulama ilkelerinin ve standartlarının geliştirilmesine önderlik eden, finansal muhasebenin ve finansal tabloların yapısını, fonksiyonunu ve sınırlarını tanımlayan birbiriyle ilişkili amaçların ve esasların (kavramların) oluşturduğu tutarlı bir sistemi ifade eder¹.

1 Kieso, Donald E. ve Weygandt, Jerry J, **Intermediate Accounting** Eight Edition, John Wiley and Sons Inc. 1995, s.34

Muhasebenin kuramsal yapısı aşağıda gösterildiği gibi şematize edilebilir :

Şekil 1. Finansal Muhasebenin Kuramsal Yapısının Çerçevesini Oluşturan Unsurların Hiyerarşisi

Kaynak: Belkaoui, Ahmed; **Accounting Theory** Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1981, s.101. Hendriksen, Eldon S.-Van Breda, Michael F.; **Accounting Theory** Fifth Edition, Irwin Inc., 1992, s.124. Kieso-Weygandt, s.35. Williams, Jan R.-Stanga, Keith G.-Holder, William W.; **Intermediate Accounting** Fifth Edition, The Dryden Press Harcourt Brace College Publishers, 1995, s.37.'den uyarlanmıştır.

2.1. BİRİNCİ DÜZEY–Amaçlar

Görüldüğü gibi muhasebe bütününi oluşturmada kuramsal yapının birinci düzeyi **amaçların** belirlenmesidir. Amaçlar, ilgili taraflar için,

1. Yatırım, kredi ve benzeri konularda yararlı bilgi sağlamak,

2. Nakit akışlarının tahmininde yararlı bilgi sağlamak,

3. İşletmenin varlıkları, kaynakları ve bunlardaki değişimler hakkında bilgi sağlamak şeklinde özetlenebilir.

Bu amaçlara cevap verecek bilgilerin saptanması ve muhasebe sisteminde bu bilgile-

rin tam ve istenilen niteliklere sahip olarak üretilmesi gerekir. Küreselleşme, teknoloji patlaması, ulusal ve uluslararası rekabet gibi nedenlerle **ekonomik faaliyetlerin**, yeni ve daha komplike finansal araçların sunulması gibi nedenlerle **finansal şartların** gelişmesi ve çeşitlenmesi paralelinde bu bilgilerin de değişime uğraması ve çeşitlenmesi doğaldır. Muhasebe sistemi bu değişime ve gelişime ayak uydurmak zorunluluğundadır. Dolayısıyla muhasebe sistemi dinamik bir yapıya sahiptir ve sosyal bilimlerdeki gelişmelere benzer gelişmeler gösterir. Bu değişim yeni görüşler, yöntemler, ilkeler ve standartlarla gerçekleşir; ancak bu sayılanlarla sağlanan değişim temel kavramların dışına çıkmaz.

2.2. İKİNCİ DÜZEY-Temel Kavramlar, Uygulama İlkeleri ve Standartlar

Temel kavramlar bir muhasebe probleminin çözümü için uygulanacak ilke veya ilkelerin saptanmasında veya yeni ve değişen durumlar için gerekli olduğunda yeni ilkeler geliştirmede temel olacak görüşleri yansıtır. Özetle, temel kavramlar;

- Mevcut muhasebe uygulamalarının genel olarak tanımlanmasını sağlayarak muhasebeyi öğrenmede ve uygulamada yardımcı olacak yol göstericiler olarak hizmet verirler.
- Çok bilinmeyen ve istisnai olarak karşılaşılan durumların analiz edilmesinde ve bu durumlara ilişkin muhasebeleştirme prosedürlerinin geliştirilmesinde yardımcı olurlar.
- Yeni ve iyileştirilmiş muhasebe uygulamaları geliştirmek için daha iyi yol göstericiler sağlama çabasındadırlar. Kavramlar, hem gelecekteki eylemler için bir temel olarak hem de mevcut eylemlerin finansal raporlamadaki önemli etkilerini değerlendirmek için kullanılırlar.

Muhasebe uygulamalarının kuramsal dayanağını oluşturan temel kavramlar **genel** karar alma kurallarıdır; **uygulama ilkeleri** ise oldukça **spesifiktir** ve muhasebe temel kavramlarının muhasebe işlemleri ile finansal tablolarda

kullanılmasını sağlamak amacıyla uygulanabilecek, spesifik durumlara yönelik esasları ifade ederler (Dönemsellik kavramı ve eşleştirme ilkesi gibi).

Muhasebe standartları ise muhasebe çalışmalarının yöntemini belirler ve çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından yayınlanır. Muhasebe standartları terimi açık olarak pragmatik (uygulamaya yönelik) kuralları ifade etmektedir. Yukarıda sözünü ettiğimiz muhasebe ilkeleri genel olarak muhasebe standartları aracılığıyla uygulamaya geçirilir ve muhasebe politikalarının belirlenmesine esas olur.

Ülkemizde muhasebe standartları "Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TUMUDESİK)" tarafından yayınlanmaktadır. Bu kurul 3568 Sayılı Yasanın verdiği yetkiyle 1994 yılında TÜRMOB Yönetim kurulu tarafından oluşturulmuştur. Şu ana kadar 1 Ocak 1997 tarihi itibarıyla yürürlükte olan 19 standart yayınlanmıştır.

Muhasebe politikaları finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulması için seçenekler arasından işletme tarafından kabul edilmiş standartlar, görüşler, yöntemler, yorumlar, kurallar ve düzenlemelerin bütünüdür. Örneğin, muhasebeciler maddi duran varlıklar için eşleştirme ilkesini uygularken amortisman büyüklüğünün hesaplanmasında birkaç farklı yöntemden birisini tercih edebilirler.

Muhasebe standartlarıyla düzenlenmeyen konularda işletmeler muhasebe politikalarını, muhasebe kavramlarına uygun olarak, içinde bulunduğu sektörde yaygın olarak kullanılan veya bilim çevrelerinde genel kabul gören ya da bunlar dışında olup uluslararası standartlarda benimsenen esaslara göre belirlemelidir.

Standart geliştirme vazedilmiş kavramlar ve amaçlar üzerine ve onlarla ilişkili olarak yapılandırılmalıdır. Tam olarak geliştirilmiş bir kuramsal yapı gelecekte daha faydalı ve tutarlı standartların çıkarılmasına imkan vermeli; sonuç, tutarlı bir standartlar ve kurallar seti olmalıdır. Bu setin aynı temel üzerine inşa edilebil-

mesini sağlayan kuramsal yapı finansal tablo kullanıcılarının finansal raporlamayı anlamalarını ve onlara güvenmelerini ve ayrıca işletmelerin finansal tabloları arasında karşılaştırılabilirliği artırır

2.3. ARA DÜZEY

2.3.1. Finansal Tablolar ve Bileşenleri

Finansal tablolar yöneticilerin kararları ile oluşan faaliyetlerle ilgili olan ve muhasebe sisteminde temel muhasebe kavramlarına, uygulama ilkelerine, standartlarına göre kayda alınan, ölçülen mali işlemlerin sonuçlarının ilgili taraflara iletilmesini sağlayan **aracılardır**. Bu bakımdan bu tabloların ve bileşenlerinin iyi tanımlanması, ürettikleri bilgilerde aranan niteliksel özelliklerin iyice bilinmesi ve gözetilmesi gerekir. Bu noktada muhasebe terminolojisinin önemli göz ardı edilmemelidir.

Temel finansal tablolar bilanço ve gelir tablosudur; diğer genel amaçlı finansal tablolar bu tablolardan yararlanılarak hazırlanır. İlgililere doğru bilgi aktarılması bakımından bu tabloların ve bileşenlerinin doğru tanımlanması kadar, bu tabloların oluşmasını sağlayan mali nitelikli işlemlerin ve dönem sonu düzeltme ve ayarlama işlemlerinin amaca uygun şekilde kayıtlanması gerekir. Diğer bir ifade ile finansal tablo bileşenlerinin genel tanımları yanında, daha detaya inilerek içeriklerine açıklık getirecek özellikleri (kriterleri) belirtilmelidir.

Temel finansal tablolardan olan bilançonun ve bileşenlerinin, gelir tablosunun ve bileşenlerinin tanımlanmasında ve uygulamasında bir kuralın ya da yöntemin, v.b.'nin geliştirilmesinde muhasebenin kuramsal yapısı dikkate alınmadığı (ya da ihmal edildiği) takdirde birçok hatalı sonucun doğması beklenmelidir.

2.3.2. Muhasebe Bilgisinin Niteliksel Özellikleri

Finansal tablolarda üretilecek bilgilerin istenen bazı nitelikleri taşıması gerekir. Bunlar şöyle sıralanabilir :

A. Birincil Nitelikler

1.İlgililik

- i. Tahmin değeri
- ii. Geri Bildirim Değeri
- iii. Zamanlılık

2. Güvenilirlik

- i. Doğruluğun Kanıtlanabilirliği
- ii. Temsilde Sadakat
- iii. Tarafsızlık

B. İkincil Nitelikler

1. Karşılaştırılabilirlik

2. Tutarlılık

Finansal tablolarla sağlanacak bilgilerin bu özelliklere sahip olması gerektiğinden, bu özelliklerin doğru olarak tanımlanması ve uygulamada gözetilmesi gerekir.

3. KURAMSAL YAPININ GEREKLERİNE UYMAMANIN SONUÇLARINA ÖRNEKLER

3.1. STANDART GELİŞTİRME İLE İLGİLİ BİR ÖRNEK

TMS 13 STOKLAR Madde 6'da "stoklar **maliyet** ve (veya olmalıydı) **net gerçekleşebilir değerden** düşük olanı ile değerlendirilir" denilmektedir. Bu ifade UMS 2'de de aynıdır.

Net gerçekleşebilir değerle değerlendirme, Standardın 21. maddesinde "Stoklar hasara uğrarsa, kısmen veya tümüyle eskirse veya satış fiyatları düşerse; stok maliyetleri net gerçekleşebilir değerden daha yüksek olabilir. Stokların tahmini tamamlanma maliyetleri bu stokların net gerçekleşebilir değerini aşabilir. Stok maliyetlerinin net gerçekleşebilir değere indirilmesi, stokların maliyet veya net gerçekleşebilir değerden düşük olmasıyla değerlendirme ilkesiyle uyumludur." şeklinde ifade edilmektedir. Aynı

standardın 2. maddesinin (b) bendinde ise net gerçekleşebilir değer "Varlıkların cari piyasa koşullarında kolaylıkla elden çıkartabilecekleri varsayımı ile satılması durumunda elde edilecek tutardır. Bu tutar olağan işletme faaliyetleri kapsamında elde edileceği beklenen satış fiyatından tahmini ve satışı gerçekleştirme maliyetleri düşülerek bulunur" şeklinde ifade edilmektedir.

Bu yöntem ve ileri sürülen ölçüt, **elde bulundurulanan stoğun dönem sonu değerinin** saptanması ile ilgilidir ve stoğun (standarttaki ifadeye göre net gerçekleşebilir değer maliyetten düşük olması halinde) elde tutulması sonucu ortaya çıkan zararı saptar

Satış faaliyetlerinin sonucunu (brüt satış karı ya da zararını) hesaplamada ise temel görüş **satış hasılatı ile satılan malın maliyeti - ni ya da bazı durumlarda maliyetin yerine geçen değeri** karşılaştırmaktır. Ancak stoklarla ilgili standardın (TMS 13) uygulanması halinde satış, değerlendirme yapılan yılı takip eden yılda gerçekleştiğinde satış değeri ile maliyet ya da maliyet yerine geçen değer **değil** bir nev'i satış değeri olan net gerçekleşebilir değer karşılaştırılmış; böylece elde tutma zararı ile satışa bağlı sonuç birbirleriyle karıştırılmış olacaktır. Bu da iki yılın gelir tablolarında bu noktada doğrudan uzaklaşmasına neden olur

Oysa genelde stokları değerlemede üç yöntem ileri sürülmektedir.²

1. Maliyetle değerlendirme

2. Maliyet veya piyasa değerinden düşük olanıyla değerlendirme

3. Piyasa değeri ile değerlendirme (cari değer)

Standartta söz konusu edilen maliyet ve net gerçekleşebilir değerden düşük olanıyla değerlendirme yönteminin yukarıda ikinci sırada yer alan maliyet veya piyasa değerinden düşük olanıyla değerlendirme yönteminin karşılığı olduğunu zannetmekteyim.

Oysa bu yöntemde bahis konusu edilen **piyasa değeri ile net gerçekleşebilir değer** ifadelerinin kapsamı arasında fark vardır ve bu fark gelir tablosunun sunduğu bilgilerde farklı sonuçlara neden olur. Çünkü bu yöntemde geçen **piyasa değeri** stoğun satın alma ya da yeniden üretilme yolu ile **yenileme** ya da **yerine koyma maliyetini** ifade eder. Perakende iş dalında "**piyasa**" terimi malların satıldığı piyasalar değil malların satın alındığı piyasaları ifade eder³.

Accounting Research Bulletin (ARB No 43) Maliyet ya da Piyasa Değerinden Düşük Olan ile Değerleme yöntemini şöyle tanımlar⁴:

"Stokların (malların) sağlayacağı yararların artık maliyetleri kadar büyük olmaması durumunda stokları değerlemede maliyet esasından ayrılmak gerekir. Malların, normal iş şartları içinde elden çıkarılmalarında sağlayacakları yararların ister fiziki bozulma, eskime, fiyat seviyelerindeki düşme veya başka nedenlerle olsun maliyetlerinden düşük olmaları halinde aradaki fark cari dönemin zararı olarak kabul edilmelidir. Bu, genellikle bu malların yaygın olarak piyasa değeri şeklinde ifade edilen daha düşük bir düzeyde gösterilmesiyle gerçekleştirilir."

Gene ARB No 43 açıklamasına göre⁵ "Maliyet veya piyasa değerinden düşük olanıyla değerlendirilmede **piyasa** terimi cari yenileme maliyetini (alış ve üretim) ifade eder. Ancak;

1. Piyasa değeri, net gerçekleşebilir değeri

2 Cemalcılar, Özgül ve Önce, Saime, **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1999, s.245.

3 Kieso ve Weygandt, s.433.

4 Williams, Jan R., Stanga, Keith G. ve Holder, William W., **Intermediate Accounting**, Fifth Edition, The Dryden Press, Harcourt Brace College Publishers, 1995, s. 325; Delaney, Parrick R., Adler, Jaemiks R., Epstein, Barry J. ve Foran, Michael F. **Gaap Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles**, 1989 Edition, John Wiley and Sons, 1989, s.122-123.

5 Williams ve Stanga-Holder, s.325-326.

ri (normal şartlarda tahmini satış fiyatı eksi makul ölçüde tahmin edilen tamamlama ve elden çıkarma maliyetleri) geçemez.

2.Piyasa değeri, net gerçekleşebilir değerden tahmini bir kar marjı düşürülmesiyle bulunan büyüklükten az olamaz."

Görüldüğü gibi bu konuda Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ile ilgili Uluslararası Muhasebe Standartları arasında temelde fark vardır Bu yöntemde kabul edilebilir sınırları gösteren ve tavan-taban olarak ifade edilen üst ve alt sınırlardan ancak üst sınır olarak ifade edilen değerle ilgili Uluslararası aynı zamanda Türkiye Muhasebe Standardı arasında bir örtüşme olduğunu görmekteyiz.

Aşağıdaki değerlere sahip olduğu var sayılan bir malla ilgili, iki yöntem üzerinde bir karşılaştırma yapılarak durum irdelenebilir:

Maliyet Değeri		80
Net Gerçekleşebilir Değer (NGD)	$70-5 =$	65
(NGD) – Normal Kâr Marjı	$65-12 =$	53
Yenileme Maliyeti		56

İzleyen yıl bu malın satışının 62'ye gerçekleştiğini varsayalım.

TMS 13'e göre :

Cari dönem için dönem sonu işlemleri,

$80 - 65 = 15$ Değer Düşme Zararı

STOK DEĞER DÜŞME ZARARI	15
STOK DEĞER DÜŞME KARŞILIĞI	15

İzleyen dönem satışın gerçekleşmesi (stok değer düşme karşılığının dönem sonunda

düzeltilme yerine her satışta satışla ilgilendirildiği varsayılmıştır),

KASA	62
SATIŞLAR	62
SMM	65
STOK DEĞ.DÜŞ.KARŞILIĞI	15
STOKLAR	80

ARB 43'e göre:

Cari dönem için dönem sonu işlemleri,

$80-56=24$ Değer Düşme Zararı

STOK DEĞER DÜŞME ZARARI	24
STOK DEĞER DÜŞME KARŞILIĞI	24

İzleyen dönem satışın gerçekleşmesi (stok değer düşme karşılığının dönem sonunda düzeltilme yerine her satışta satışla ilgilendirildiği varsayılmıştır),

KASA	62
SATIŞLAR	62
SMM	56
STOK DEĞ.DÜŞ.KARŞILIĞI	24
STOKLAR	80

İki yöntemin gelir tablosuna etkisini karşılaştırarak farkı görebiliriz:

TMS 13'ün uygulanması sonucunda cari dönemin gelir tablosunda,

DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR içinde

Stok Değer Düşme Zararı 15,

İzleyen dönemin gelir tablosunda

BRÜT SATIŞ KARI BÖLÜMÜNDE **Satış Zararı** (62-65) 3 olarak görülecektir.

Halbuki ARB No 43'ün uygulanması halinde cari dönemin gelir tablosunda,

DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR içinde

Stok Değer Düşme Zararı 24,

İzleyen dönemin gelir tablosunda,

BRÜT SATIŞ KARI BÖLÜMÜNDE

Satış Karı (62-56) 6 olarak görülecektir.

ARB No 43'ün uygulanmasının sonuçları daha mantıklıdır; çünkü adı geçen mal x yılı yerine x+1 yılında alınmış olsaydı (piyasa şartlarında değişme olmaması halinde) 56'ya alınacaktı. Satışın sonucu da bu durumda 6 kar olacaktı.

Yukarıda görüldüğü gibi TMS 13 (ve UMS 2) de satış faaliyetinin sonucu ile elde tutmanın neden olduğu zarar birbiriyle karıştırılmış durumdadır. ARB'ye göre yenileme maliyeti 53-65 sınırları içinde olduğu takdirde geçerlidir **Eğer yenileme maliyeti 65'in üzerinde olsaydı o zaman yerine koyma maliyeti yerine üst sınır (tavan) olan net gerçekleşebilir değer ölçüt olarak kabul edilecekti.** Görüldüğü gibi ilgili taraflara doğru bilgi üretme amacı, gerekli hassasiyet gösterilmediği takdirde tam olarak sağlanamamaktadır

Stokların **net gerçekleşebilir değerden**

raporlanmasına (hatta bu değer maliyetten yüksek olsa bile) GAAP tarafından belirli istisnai durumlarda izin verilir "Sabit parasal değer sahip ve önemli pazarlama maliyetleri (giderleri) olmayan kıymetli madenler net gerçekleşebilir değer üzerinden raporlanabilir. Benzer olarak, birimleri birbiriyle değiştirilebilir olan belirli tarımsal ve madeni ürünler hemen kote edilmiş pazar fiyatları üzerinden satılabilirler ve uygun şekilde maliyetlendirilmeleri zor olanlar net gerçekleşebilir değerden raporlanabilirler"⁶.

3.2. FİNANSAL TABLOLARLA İLGİLİ ÖRNEKLER

3.2.1. Bilanço İle İlgili Örnekler

Ülkemizde genellikle "bilanço bir işletmenin belli bir andaki finansal durumunu gösteren bir tablodur" şeklinde yapılan tanım muhasebe üzerinde yapılan çalışmalar için yeterli bir tanım değildir. Sokaktaki adam için yeterli olan bu tanım bilançonun bileşenlerinin tanımında yardımcı olamamakta dolayısıyla bilançonun kapsamlı şekilde anlatılmasına ve anlaşılmasına yetmemektedir. Bilanço daha detaylı ve kapsamlı olarak tanımlanmalı ve nitelikleri açıklanmalıdır

Bilanço çift taraflı kayıt sistemiyle ilgili teknik bir terimdir ve ancak çift taraflı kaydın olduğu yerde bilançodan bahsolunabilir; bu bakımdan bilançonun onu tamamlayan parçalarının (bileşenlerinin) orijinine (hesaplara) baş vurularak tanımlanması gerekir⁷. Bu nedenle basit muhasebe dediğimiz, örneğin, işletme esası defter tutan bir derneğin bilançosundan bahsetmek yanlıştır

Bilanço⁸ "çift taraflı muhasebede, sonuç hesaplarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre fiili veya kuramsal olarak kapanışından sonra ileriye aktarılacak kalanların (borç-

6 Williams, Stanga ve Holder, s.331-ARB No 43, Kısım 4, Bölüm 16

7 Grady Paul, *Inventory of Generally Accepted Accounting Principles for Business Enterprises, Accounting Research Study No. 7*, 1965, s. 327.

8 İngilizce balance sheet büyük defter hesaplarının kalanlarının bir listesi olması gerçeği nedeniyle finansal durum tablosu ifadesi yerine tercih edilmektedir. Henderiksen, Eldon S. ve Van Breda, Michael F., *Accounting Theory*, Fifth Edition, Irwin Inc. 1992, s. 452.

alacak) bir özeti veya listesidir"⁹ şeklinde tanımlanmalıdır Bu tanımdan sonra (veya önce) bu tablonun işletmenin finansal durumunu gösteren bir tablo olduğu eklenebilir. Ancak birçok kısıtlayıcı (sınırlandırıcı) neden ile bilançonun her zaman finansal durumu göstermeyeceği de bilinmelidir¹⁰.

Bu tanımlardan bir çıkarımla bilanço bileşenlerinden **varlıklar (aktifler)** "çift taraflı muhasebede sonuç hesaplarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre fiili veya kuramsal olarak kapanışlarından sonra ileriye aktarılacak olan borç kalanları (bir pasife uygulanabilir negatif bir kalan olmamak koşuluyla)" ile gösterilen unsurlar olarak tanımlanmaktadır¹¹. Teknik açıdan böyle tanımlanan bu unsurlar "belirli bir işletmenin geçmiş olay ve işlemlerinin bir sonucu olarak doğan ve o işletme tarafından sahip olunan veya kontrol edilen ve o işletme için gelecekte ekonomik yarar sağlayacağı beklenen ekonomik değerlerdir"¹².

Kaynaklar (pasif unsurlar) ise "çift taraflı muhasebede sonuç hesaplarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre fiili veya kuramsal olarak kapanışından sonra ileriye aktarılacak olan alacak kalanları (bir aktife uygulanabilir negatif etkiyi gösteren bir alacak kalanı olmamak koşuluyla)" ile gösterilen unsurlar olarak tanımlanır¹³.

Bu unsurlar iki farklı grubun unsurlarıdır: İşletme sahiplerinin haklarını temsil eden unsurlar ve üçüncü şahısların haklarını temsil eden unsurlar.

Üçüncü şahısların haklarını ifade eden yabancı kaynaklar "bir işletmenin geçmiş olay veya işlemlerinin sonucu olarak gelecekte diğer işletmelere veya kişilere nakit veya diğer varlıklar ile ödeme yapılması veya hizmet sağlanması

için mevcut yasal veya yapısal yükümlülükleri nedeniyle ekonomik yararlarından gelecekte yapacağı olası fedakarlıklardır"¹⁴.

Aktif unsurlardaki para ile ifade edilen değişimler (artış ve azalışlar) **aktif hesaplarda**, pasif unsurlardaki (kaynaklardaki) para ile ifade edilen değişimler (artış ve azalışlar) ise **pasif hesaplarda** izlenir. Diğer bir deyişle aktif hesaplar aktif unsurlardaki, pasif hesaplar pasif unsurlardaki değişimleri toplar. Bazı durumlarda negatif yöndeki değişimler hakkında ayrı olarak bilgi edinmek istenilebilir ya da ilgili aktif veya pasif hesaptan direkt olarak azaltma yapmak muhasebe tekniği açısından mümkün olmayabilir. Bu kez **negatif aktif** ya da **negatif pasif düzenleyici hesaplara** yer verilir. Negatif aktif düzenleyici hesaplar aktiflerdeki bazı azalmaları kayda aldığı için teknik açıdan **alacaklandırılarak** işlemeye başlar ve alacak kalanı verirler. Fakat **alacak kalanı** vermeleri bu hesapların pasif hesap olduğunu göstermez. Negatif pasif düzenleyici hesaplar ise pasif unsurlardaki bazı azalmaları kayda aldığı için teknik açıdan **borçlandırılarak** işlemeye başlar ve **borç kalanı** verirler. Fakat borç kalanı vermeleri bu hesapların aktif hesap olduğunu ifade etmez. Dolayısıyla borç kalanı veren tüm hesaplar için **aktif nitelikli**, alacak kalanı veren tüm hesaplar için **pasif nitelikli** hesaplar ifadeleri yanlıştır.

Varlıkların ve kaynakların temel özellikleri yanında teknik açıdan bu yapılarına dikkat edilmemesi sonucu yanlış ifadelerin kullanıldığını görmekteyiz. Örneğin, Türkiye Bankalar Birliği'nce hazırlanan Tek Düzen Hesap Planı İzahnamesinde bu yanlış ifade biçimine sıkça rastlamaktayız.

256 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR hesabı ile ilgili açıklamalarda " **hesap pasif nitelikli olmasına** rağmen bilançoda ilgili

9 Ellis, Loudell O. ve Thacker, Ronald J., **Intermediate Accounting**, McGraw-Hill Book Company, 1980, s.203.

10 Cemalcılar ve Önce, s.81,82.

11 Wolk, Harry I. ve Tearney, Michael G., **Accounting Theory, A Conceptual and Institutional Approach**, Fourth Edition, International Thomson Publishing, 1997, s.332'den, Committee on Terminology, AICPA, 1953.

12 Hendriksen ve Van Breda, s. 452'den, FASB SFAC No.6, 1985.

13 Wolk ve Tearney, s.348'den, Committee on Terminology, AICPA 1953.

14 Van Breda ve Hendriksen, s. 452'den, FASB SFAC No.6 1985.

aktif hesapların Amortismanlar kadar eksik gösterilmelerini teminen Tek Düzen Hesap Planına Bağlı Değerler ve Diğer Aktifler bölümüne dahil edilmiştir" denilmektedir. Bu dolambaçlı ifade bilanço bileşenlerinin tanımlarının tam olarak benimsenmemesinin sonucudur; hesap pasif nitelikli olarak değil negatif aktif düzenleyici bir hesap olarak nitelendirilmelidir.

ÖZEL KARŞILIKLAR'la ilgili açıklamada da gene hatalı ifadeye rastlanmaktadır; "Bu hesaplar banka yönetimi tarafından, Bankalar Kanunun 11'inci maddesinin 12'nci fıkrası gereğince Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar dahilinde Türk parası/yabancı para krediler ve alacaklar üzerinden saptanan riskleri karşılamak amacı ile ayrılan karşılıkların kaydına özgü, aktif değerinde azalmaya neden olan **pasif nitelikli hesaplardır**" denilmektedir¹⁵.

35000 GENEL KREDİ KARŞILIKLARI için ise benzer ifade ile "Bankaların ileride muhtelif kredi riskleri için 99/13761 sayılı Bakanlar Kurulu kararında belirtildiği şekilde genel olarak ve herhangi bir işlemle doğrudan ilgili olmaksızın ayırdıkları genel karşılıkların kaydedilmesine özgü **pasif nitelikli** bir hesaptır" denilmektedir Hesap planında 180 Özel Karşılıklar negatif aktif, 35000 Genel Kredi Karşılıkları bir borç hesabı olarak gösterilmekle beraber açıklamada aynı nitelikteymişler gibi ikisi de aynı şekilde **pasif nitelikli hesap** olarak ifade edilmektedir.

Bilanço bileşenlerinin doğru tanımlanması dönem içi işlemlerin doğru kayıtlanmasında bir başvuru, bir rehber olacaktır. Aksi durum yanlışlıklar için bir zemin hazırlayacaktır

Bu hususta Ülkemizde kısa ve uzun vadeli borçların ayırımında (tanımlanmasında) gözden kaçan bir nokta diğer bir örnek olarak gösterilebilir. Bizde bu ayırmada kıstas sadece **vadedir**.

Oysa kısa vadeli borçlar "likidite edilmeleri (ödenmeleri) için tam olarak dönen varlık olarak sınıflandırılabilen mevcut varlıkların kullanılması ya da diğer kısa vadeli borçları yaratması mantiki olarak beklenen borçlardır"¹⁶ şeklinde tanımlanmaktadır Dönen aktiflerin kullanılmasını gerektirmeyen fakat bir yıl içinde ödenecek olan bir borcun kısa vadeli borçlar içinde gösterilmesi hem net işletme sermayesi büyüklüğünün ve buna dayalı analizlerin hem de cari oranın yanlış bulunmasına dolayısıyla ilgili taraflara yanlış bilgi iletilmesine neden olacaktır.

3.2.1. Gelir Tablosu ile ilgili Örnekler

Gelir Tablosu gelirin (karın) oluşumunu gösteren bir tablodur. Fakat bu tanım gelir tablosunun tam olarak anlaşılmasına yetecek bir tanım değildir. Günümüz Gelir Tablosu eskiden Kar veya Zarar Cetveli olarak bilinen tablodan farklı bir fonksiyona ve yapıya sahiptir. Günümüz Gelir Tablosunun bir şekil özelliği vardır; çünkü amaç, ilgililerin bilgi gereksinimlerini karışıklığa imkan vermeyecek şekilde açıklamaktır. Günümüz gereklerine göre (ileride farklı bilgilere gereksinim duyuldukça değişmeler olacaktır) örneğin, mal ve hizmet ticareti ile uğraşan işletmeler için bilinmesi istenen bilgiler öncelikle satışa bağlı karın nasıl oluştuğu, satış karının elde edilebilmesi için sürdürülen faaliyetlerin neden olduğu giderlerin çeşitleri ve büyüklükleri, diğer faaliyetlerden doğan olağan gelir ve karlar, diğer faaliyetlerin neden olduğu gider ve zararlar, finansman giderleri, olağan gelir ve karlar ile olağan dışı gider ve zararlar ve önceki yıl düzeltmeleridir. O halde Gelir Tablosu bu bilgileri ayrı ayrı gösterebilecek bir şekil özelliğine sahip olmalıdır. Bu bilinen bir gerçektir. TDHP Ayrıntılı Gelir Tablosu da bu bilgileri detaylandıran bir içeriğe sahiptir. Ancak sonuçta böyle bir tablonun hazırlanabilmesi için dönem içi bilgilerin amaca uygun olarak toplanmakta olduğu her zaman iddia edilebilir mi?

15 Bu ifade karşılıkların riskleri karşılama niteliğine sahip olmamaları yönünden de yanlıştır.

16 Delaney, Adler, Epstein ve Foran, s.367; Schroeder, Richard G. ve Clark, Myrtle, **Accounting Theory Text and Reading**, Fifth Edition, John Wiley and Sons, 1995, s. 406-407.

a) Örneğin, kredili satışlarda, kredi kartlarına dayalı satış bedellerinin tahsilinde ödenen komisyon giderinin uygulamada ileri sürülen kaydedilme şeklinin istenen Gelir Tablosu bilgilerini nasıl etkilediği irdelenmelidir. Kredi kartlı satışlar, alıcıya sağladığı kolaylık yanında satıcıya da avantaj sağlar Elinde yeterli nakdi olmayan alıcıya kısa süreli kredi imkanı sağlayarak **işletmenin satışlarını arttırır**. Ayrıca alacağın hemen tahsiline imkan verdiği için değersiz alacak riskinin ortadan kalkmasına neden olur ve satış bir bakıma satıcı yönünden peşin satış haline gelir. O halde kredi kartlı satışlardan doğan alacağın tahsili sırasında ödenen komisyonun niteliğinin iyice belirlenmesi gerekir.

- Bu komisyon finansman fonksiyonunca izlenecek alacak tahsili yükünden kurtulmanın bir yükü olarak düşünülebilir; ancak burada kredili bir satış ve dolayısıyla bir alacak doğmadığından bir finansman gideri olamaz.

- Yönetimin bir çabasının karşılığı katlanılmak zorunda olunan bir gider de değildir, bu nedenle bir yönetim gideri olamaz.

- Bu komisyon satışların artırılmasında rolü olan bir giderdir, satışı teşvik eden bir kasa iskontosu gibi de düşünülebilir. Bu nedenle net satış hasılatının saptanmasında dikkate alınacak, brüt satış hasılatından indirilecek bir giderdir

Bu nedenle " Kredi Kartlı Yaşam"¹⁷ adlı bir makalede ele alınan bir örnekte , işletme kart bedellerinin tahsili ile ilgili olarak verilen

102 BANKALAR	106.200.000
770 GENEL YÖNETİM GİD.	11.800.000
123 KREDİ KARTI SLİPLERİ	118.000.000

kaydı gelir tablosu için yanlış bilgi üretilmesine sebep olacaktır. Yukarıdaki kayıta satış gideri

ile yönetim gideri ayırımına dikkat edilmemiş olması her ne kadar net kar büyüklüğünü değiştirmese de, gelir tablosunun bölümleri arasında haksız geçişlere neden olur Oysa gelir tablosunun şekil özelliği, ile ilgili taraflara doğru bilgi üretilmesi amaçlanmaktadır

TDHP'de SATIŞ GİDERLERİ HESABI olmadığından bu örnekte, kullanılacak hesap 612 DİĞER İNDİRİMLER olmalıdır 612 DİĞER İNDİRİMLER HESABI "satıcı tarafından, alıcı hesabına, malın sevki sırasında ödenen giderleri ifade eden ve satılan mallara ait olan sevk giderleri, satılan malların hatalı ve noksan olması ya da taşıma sırasında hasara uğramış olması nedeniyle yapılması zorunlu indirimler ile satış vergileri, fonlar (KDV hariç) ve **benzeri bu kalemlerde** gösterilir" şeklinde tanımlanmıştır

b) TDHP İzahnamesinde, "60 BRÜT SATIŞLAR, işletmenin esas faaliyetleri çerçevesinde satılan mal ya da hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerleri kapsar. Satılan mal ve hizmetlerle ilgili sübvansiyonlar, satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkankur farkları, **vergi iadeleri brüt satışlar içinde gösterilir.....**" denilmekle beraber bu açıklamada kur farkı için olumlu olumsuz ayırımı yapılmamıştır

İzleyen 646 KAMBIYO KARLARI HESABINDA ise "Kambiyo karlarının izlendiği hesaptır (ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkan kur farkları bu hesaba dahil değil, 601 YURTIÇI SATIŞLAR hesabına aktarılır)" denilmekte; fakat 656 KAMBIYO ZARARLARI ile ilgili maddede de benzer şekilde **negatif kur farklarının 601 YURTDIŞI SATIŞLAR'la ilgilendirileceği açıklamasına yer verilmemektedir**.

TDHP İzahnamesine göre olumlu kur farklarının yurtdışı satışlara dahil edilmesi sonucu bu durumun etkisi gelir tablosunun BRÜT SATIŞ KARI bölümünde kapsamakta, fakat

17 Kaya, Yalçın, "Kredi Kartlı Yaşam", **Dayanışma Dergisi**, Mayıs-Aralık 2001, Sayı: 73, s.10.

negatif kur farkları FAALİYET KARI ve ZARARI bölümünde Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar alt başlığı altında yer almaktadır. Oysa kambiyo zararlarının, kambiyo karları ile benzer şekilde YURTDIŞI SATIŞLARLA ilgilendirilmesi, fakat niteliği gereği bir indirim olarak düşünülerek, 646 KAMBIYO KARLARI hesabı açıklamasında olduğu gibi, 656 KAMBIYO ZARARLARI hesabının açıklaması içinde kapsanması gerekir

c) TDHP Madde 760 için "Mamulün stoklara verildiği ve hizmetin tamamlandığı andan itibaren bu mal ve hizmetlerin alıcılara teslimine kadar yapılan **giderler** bu hesaba borç kaydedilir. Dönem sonunda bu hesap 761 PAZARLAMA SATIŞ ve DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI ile karşılaştırılarak kapatılır" açıklaması mevcuttur

Madde 760'ın bu açıklamasında kullanılan **giderler** terimi yanlıştır bunun yerine **harcama** terimi kullanılmalıdır (Bu yanı sıra Bankalar TDHP İzahnamesinde çokça rastlanmaktadır).

Uygulamada ihracatla ilgili olarak ihrac konusu malların sevk hazırlığı için yapılan bazı harcamalar, bu arada Ticaret ve Sanayi Odasından menşe şahadetnamesi alınması için ödenen ve İhracatçılar Birliğine o parti ihrac için ödenen aidat (ve bunların KDV si) 761. maddenin kapsamına sokulmaktadır Oysa belli bir satışla ilgili olduğu bilinen bu harcamalar endirekt harcamalar gibi algılanmamalı ve satış hasılatından düşülmelidir. Bu arada navlunun işletmeye ait olması bir işletme politikası değilse, bu durum alıcılarla yapılan anlaşmaya göre değişiyorsa, navlun da satış hasılatından indirilmelidir. Aksi takdirde hem navlunun satıcıya ait olup olmaması durumunda alıcılar arasında karşılaştırma imkanı kalmaz hem de gelir tablosunda brüt satış karı olduğundan fazla, faaliyet karı olduğundan düşük gösterilmiş olur. Bunların 612 DİĞER İNDİRİMLER içinde kapsanması gerekir.

d) Bir diğer önemli örnekte **reeskont işleminin** uygulamadaki kayıt yönteminin gelir tablosunda yol açtığı hatalı bilgilerdir

Uygulamada, TDM Sisteminde de benimsendiği gibi, kredili satışlarda faizi de içeren büyüklük satış hasılatı olarak kayda alınmakta, alacağın, örneğin alacak senedinin vadesi izleyen yıla sarkıyorsa yıl sonunda senedin içerdiği faiz REESKONT FAİZ GİDERLERİ hesabına yazılarak bu büyüklük FAALİYET KARI Bölümünün bir unsuru olarak gösterilmektedir.

REESKONT FAİZ GİDERLERİ

ALACAK SENEDİ .REESKONTU

İzleyen yılda ise yapılan şu kayıtla senedin içerdiği faizin izleyen yıla düşen payı faiz geliri olarak kayda alınmaktadır

ALACAK SENEDİ .REESKONTU

REESKONT FAİZ GELİRLERİ

Bu iki kaydı karşılaştırdığımızda bu kayıtlara neden olan görüşlerin tutarsızlığı ortaya çıkar: Birinci yıl senedin içerdiği **faiz geliri** dikkate alınmazken **ikinci yıl faiz geliri** kayda alınmaktadır Burada hakim olan görüş sadece bilançoda aktiflerin doğru gösterilmesi yolundadır Oysa aynı zamanda gelir tablosunun da muhasebenin amaçlarına uygun olarak hazırlanması gereği göz önünde tutulursa senedin içerdiği faizin satış hasılatının bir parçası olmadığı, dolayısıyla ilgili kayıtların aşağıda gösterildiği gibi yapılması gereği ortaya çıkar

Satış yapıldığında

ALACAK SENETLERİ

SATIŞLAR

FAİZ GELİRLERİ

Yıl sonunda izleyen yıla aşan faiz büyüklüğü için

FAİZ GELİRLERİ

ALACAK SENEDİ REESKONTU

Ya da
Satış Yapıldığında,

ALACAK SENETLERİ

SATIŞLAR

ALAC. SNT. REES.

Yıl sonunda izleyen yıla aşan faiz için

ALACAK SENEDİ REESKONTU

ALAC. SNT. REES.

FAİZ GELİRLERİ

Bu iki kayıt yöntemi karşılaştırıldığında uygulamada gelir tablosunda birinci yıl sonunda Brüt Satış Karı Bölümünde olduğundan fazla büyüklükte Brüt Satış Karı ile birlikte Faaliyet Karı bölümünde faiz giderleri (REESKONT FAİZ GİDERLERİ) yer alırken kuramsal yapının gereklerini dikkate alan ikinci görüşte gelir tablosunda Brüt Satış Karı Bölümünde Brüt Satış Karı faiz gelirini içermeyen büyüklükte görülecek, ayrıca faiz gelirleri Brüt Satış Karı Bölümünün dışında yer alacaktır.

Önemi nedeni ile bu konu ayrıca irdelenmelidir.

4. SONUÇ

Burada kısaca özetlenen muhasebenin kuramsal yapısı ile ilgili bilgiler muhasebenin geliştirilmesi ve uygulanması sorumluluğunu

yüklenen ve muhasebenin çeşitli alanlarında çalışmalar yapan her merci için bir anayasa olarak bilinmelidir. Aksi takdirde geliştirilen herhangi bir konuda ihmalden doğan, olmaması gereken hataların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Bu bağlamda Ülkemizde muhasebe eğitimi ve öğretimi üzerinde yoğunlaşan; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde lisans veya lisans üstü çalışmalarda, kuramın çoğunlukla ihmal edildiği görülmektedir. Bu fakültelerden yetişen ve çeşitli sektörlerde farklı pozisyonlarda muhasebe ile ilgili görev alanlar ise çoğunlukla sadece uygulama ile ilgilenmekte bazen de eski alışkanlıklarının yinelenmesinden kendilerini uzak tutamamaktadırlar **Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Sermaye Piyasası Kurulu, Maliye Bakanlığı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Bankalar, Milli Prodüktivite Merkezi, Özel Sektör Kuruluşları, Meslek Odaları, Denetim Şirketleri** gibi yaygın eğitim kurumlarında da daha çok kendi alanları içinde yoğunlaşan uygulamaya yönelik muhasebe eğitimi verildiği görülmektedir. Bu eğitim alanlarında dahi öncelikle muhasebenin kuramsal yapısının ele alınması, sonra kendi alanlarıyla ilgili çalışmalarda bu sınırlar içinde detaya inilmesi gerekir. Ayrıca sadece muhasebe ile direkt olarak uğraşanların değil iktisatçıların, bankacıların, yöneticilerin de bu temel kuramsal bilgilere sahip olması gereklidir. Ancak bu husus genellikle ihmal edilmekte, dolayısıyla bir çok hatalı açıklama, hatalı görüşleri sürülmektedir.

Muhasebenin fonksiyonlarını gerçekleştirmesi sırasında bir olayın muhasebeye konu olduğunun kabulünde, işlemlerin kaydında, değerlemelerin yapılmasında, uygulama ilkelerinin ve standartların geliştirilmesinde muhasebenin kuramsal yapısı içindeki karşılıklı ilişkilerin göz ardı edilmesi sonucu ne olur? Bu ihmal günümüzde sıkça görülen ve muhasebenin amaçlarında sapmalara neden olan birçok uygulama ve açıklama ile sonuçlanır. Yukarıda verdiğimiz, oluşumlara oranla çok az sayıdaki örnek bu savımızı açıklamaktadır.

KAYNAKÇA

- Cemalcılar, Özgül ve Önce, Saime, **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1999
- Delaney, Parrick R., Adler, Jaemiks R., Epstein, Barry J. ve Foran, Michael F. **Gaap Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles**, 1989 Edition, John Wiley and Sons, 1989
- Ellis Loudell O. ve Thacker Ronald J., **Intermediate Accounting**, McGraw-Hill Book Company, 1980
- Grady Paul, **Inventory of Generally Accepted Accounting Principles for Business Enterprises, Accounting Research Study No. 7**, 1965
- Henderiksen, Eldon S. ve Van Breda, Michael F., **Accounting Theory**, Fifth Edition, Irwin Inc. 1992
- Kaya, Yalçın, "Kredi Kartlı Yaşam", **Dayanışma Dergisi**, Mayıs-Aralık 2001, Sayı: 73
- Kieso, Donald E. ve Weygandt, Jerry J., **Intermediate Accounting** Eight Edition, John Wiley and Sons Inc. 1995
- Schroeder, Richard G. ve Clark, Myrtle, **Accounting Theory Text and Reading**, Fifth Edition, John Wiley and Sons, 1995
- Williams, Jan R., Stanga, Keith G. ve Holder, William W. **Intermediate Accounting**, Fifth Edition, The Dryden Press Harcourt Brace Collage Publishers, 1995
- Wolk, Harry I. ve Tearney, Michael G., **Accounting Theory, A Conceptual and Institutional Approach**, Fourth Edition, International Thomson Publishing, 1997